

Debreceni Egyetem
Informatikai Kar
Könyvtárinformatikai Tanszék

A MAGYARORSZÁGI NÉMETEK NÉPSZOKÁSAI
A KALENDERFEST ALAPJÁN:
INFORMÁCIÓS TEZSAURUSZ

Témavezető:
Benediktsson Dániel
Egyetemi adjunktus

Készítette:
Szoka Beáta
Informatikus könyvtáros szak

Debrecen

2008

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	3
I.1. A téma meghatározása	3
I.2. Források	4
I.3. Terminológiai kérdések	5
I.4. Nyelvi problémák	6
I.5. Tezaurusz	7
I.5.1. A tezaurusz fogalma	7
I.5.2. Jelen tezaurusz felépítése	8
I.6. A tezaurusz továbbfejlesztése	11
II. Főrészt	12
III. Hierarchikus rész	45
IV. Grafikus rész	63
V. Felhasznált irodalom	68
VI. Forrásjegyzék	69

I. Bevezetés

I.1. A téma meghatározása

A magyarországi német népcsoport svábként való elnevezése az egész Kárpát-medencében elterjedt, pedig igazi svábok valójában csak Szatmár megyében telepedtek le. Az első telepések nagy többsége valóban Svábföldről (Schwaben) érkezett. Az ő törzsi nevük rögzült a Duna-medence valamennyi népének nyelvében. A sváb megjelölés ellen csak ott tiltakoztak, ahol ez történelmi hagyományokba ütközött: Nyugat-Magyarországon és Nagybörzsönyben. Ez a név elsődlegesen a paraszttelepéseket jelölte, viszont tiltakozott ellene a velük különben mindenben egyívású városi polgárság is. Így a népnév a hazai németségben belül szociális értékrendűséget is kapott, azaz a sváb (schwäbisch) fogalmilag azonosult a paraszti (bäurisch) képzetével.

Ez teszi érthetővé, hogy a sváb név a hazai németség többségének elnevezésévé válhatott.

A mai Magyarország területén élő német népcsoport egyes rétegei a történelmi fejlődés során különböző szakaszokban és népmozgalmi hullámokban kerültek mai lakóhelyükre, így a hazai németség mai arculatának kialakulásában is különböző tényezők, ill. körülmények játszottak meghatározó szerepet.

A 2001. évi népszámlálás válaszainak összesítése szerint 62.233-an vallották magukat német nemzetiséghez tartozónak. Becslések alapján a magyarországi németek száma mintegy 200-220 000-re tehető, ami az ország összlakosságának 2,5 %-a.

A svábok és a magyarok néprajza között nagyon sok hasonlóság van, ez több okra vezethető vissza, elsősorban az asszimilációra.

A zsidóság után a németség volt a leginkább „hajlamos” az asszimilációra. Az államot működtető középosztályhoz tartozni akaró németek gyorsan elmagyarosodtak, az államnyelv ugyanis a magyar volt. E középosztály felismerte, hogy magyarnak, a magyar kultúra képviselőjének lenni megélhetést biztosít. A 19. század második felétől a sváb parasztgazdaságok megindultak a tőkés fejlődés útján. A gazda paraszt-úrnak kezdte érezni magát. Gyerekeit iskoláztatta, hogy azok „deutsch-magyaren”-ként a falu vezető rétegébe kerüljenek. Magyarul beszélni és érezni egyet jelentett az előkelőséggel.

A magyarországi németek asszimilációját az egyházak is előmozdították. Az evangélikus erdélyi szászok kivételével önálló egyházszervezetük nem volt. A svábság háromnegyed része a római katolikus felekezethez tartozott, amely mindig is a magyarosodást patronálta.

Az asszimilációnak az állam részéről történő gyorsítása az oktatás terén jelentkezhetett.

Az asszimilációnak azonban csak egyik oldala a nyelvi asszimiláció, bár kétségkívül a leginkább vizsgálható. Sokkal nehezebben ragadható meg az eltérő szokások, munkarendek egymásra hatása. Ebben a vonatkozásban a németiség legalább annyit adott a többi nemzetiségnek, mint amennyit azoktól kapott.

Felvetődhet a kérdés, hogy a magyarországi németek néprajza a magyar néprajz része, a német néprajz része vagy esetleg mindkettőé.

Számos még élő szokás, szokástöredék, amely kisebb csoportoknál maradt fenn, főként a téli időszakra esik. Ezeken keresztül jól megfigyelhetőek azok a szükségszerűségek, a faluközösségen belül ható erők, érzések és kapcsolatok, amelyek egy nemzetiségi település életét irányították. A legtöbb ünnep az évszakokhoz vagy az egyházi ünnepekhez kötődik. Szakdolgozatomban a népszokásokat az ún. Kalenderfest fogalmára szűkítettem. Kalenderfest, vagyis naptári ünnepek, amit egy falu közössége megünnepel. Nem tartoznak ide a családi ünnepek pl. keresztelés, esküvő stb., csak az, ami közösségi szintű. A búcsú ünnepe ugyan nincs benne a naptárban, mert időpontja falunként változott, szakdolgozatomban a sváb őszi ünnepekörhöz soroltam be.

A téli időszak tette igazán lehetővé az ünneplést, hiszen a mezei munkák befejeztével az ember maga és környezete számára is időt szakíthatott. Az adventi és karácsonyi időszak az, amely eseményekben a leggazdagabb.

1.2 Források

A teaurusz szógyűjtésének lehetséges forrásai:

- rendezett szóanyag (lexikon, teaurusz, szótár)
- rendezetlen szóanyag (szakkönyvek, folyóiratok)

- közvetlen megbeszélés szakemberrel¹.

A munkámhoz mindhárom típust felhasználtam.

A sváb néprajz szűk irodalma miatt csak egy rendezett szóanyagú forrást találtam a kétnyelvű Fachausdrücke Volks- und Heimatkunde című szótárat (Heves, Franz. – [Bp.] : Croatia, é. n. – 80 p. ; 24 cm). Magyar nyelven egyéb rendezett szóanyagú forrás - tudomásom szerint - még nem létezik, így a sváb néprajznak nincs lexikonja, enciklopédiája.

Dolgozatom fő forrásául A magyarországi németek című (szerk. Manherz Károly. – [Bp.] : Útmutató Kiadó, 1998. – 128 p. ; 17 cm. – (Változó világ)) könyvet választottam, mert a rendelkezésemre álló művek közül a legrészletesebb, legátfogóbb képet nyújtja a magyarországi németek népszokásairól. A teaurusz szókincsének szinte teljes része innen származik. Ez a kiadvány sem tartalmaz tárgymutatót, a fogalmakat szétszórta, a szövegen belül kellett megkeresnem.

Néhány esetben szükségem volt kiegészítésre, ezért áttanulmányoztam az egyes sváb települések néprajzi munkáit például Budaörs, Hajós, Herend.

A sváb népszokásokkal való kapcsolatom elmélyítését a szatmári sváb származású magyarországi németek nép- és honismeretét tanító kollégámmal való beszélgetések segítették.

I.3. Terminológiai kérdések

Mivel a népszokások a néprajz része, ezért nem megszilárdult fogalmi rendszert használ. A népszokások és elnevezéseik folyamatosan változtak az idők folyamán, akár falunként is.

Munkámat nehezítette a szakterminológia hiánya. Egy jeles napot többféleképpen ünnepeleltek meg, a szokás- és hiedelemvilágban többféle dolgot érthettek alatta. Lucát, például néhány sváb faluban csúf lényként személyesítették meg, aki riogatja az embereket. Másutt, Nyugat-Magyarországon Luca, mint barátságos, ajándékhozó nőalakként jelent meg. Eleken viszont azt tartották, hogy Luca napon ünneplik a tyúkok a névnapjukat, vagyis a tyúkok napjának nevezték december 13-át. Mivel a teaurusz egyértelműsége törekszik, egy

¹ Ungváry Rudolf: Teaurusz-technológia: Az információkereső teauruszok készítésének folyamata. – Bp.: NPI, 1979. – 30. p.

kifejezéshez csak egy értelmezés tartozhat, ezért választásom a tyúkok napjára esett, ugyanis ez az elnevezés nem honosodott meg a magyar népszokásban.

A svábok és a magyarok egymás mellett élésével a népszokások is összefonódtak az eltelt évszázadok alatt. A két nép kölcsönösen hatott egymásra, ma már nehéz lenne megállapítani, hogy a sváb népszokások nagy része hogyan alakult ki, vajon a betelepített németek hozták-e magukkal vagy kis módosítással átvették-e a magyaroktól és más népektől. A korábban említett asszimiláció is gátolta a sváb kultúra erősödését.

A magyar néprajz áttanulmányozásával próbáltam megállapítani a különbségeket. Mivel a svábok többsége ugyanúgy katolikus, mint a magyarok nagy része, ezért egyházi ünnepeik azonosak, szokásmódjukban vannak eltérések, például a svábok húsvétkor a kölnivel vagy vízzel való locsolkodást nem ismerték, ez csak a 20. század utolsó évtizedeiben állandósult magyar hatásra. Azonban van olyan szokás is, amit a magyarok vettek át a betelepített németektől például a tüzes fakarika hajtása.

A karácsonyi időszak a katolikus egyház egyik legjelentősebb ünnepe, a vízkereszt napja zárja le, amit népiesen háromkirályok napjának is neveznek. Ez a kettős elnevezés az ünnep két különböző jellegére utal, ezért dolgozatomban is külön értelmezem.

I.4. Nyelvi problémák

A dolgozatomhoz a fordítási problémák elkerülése miatt csak magyar nyelvű forrásokat használtam fel. Minden esetben a terminus magyar elnevezésére törekedtem. Csak négy alkalommal használtam német nyelvű kifejezést, a Hutzelsingen, Zwölfnächte, Weihnochtseinkleschn kifejezéseknek ugyanis nincs magyar megfelelője, a körülírásuk pedig nem használható deskriptorként. A Nikolas elnevezést szintén meghagytam eredeti nyelven, mert így is közismert.

A deskriptorok német nyelvű szinonimájának feltüntetését nem tekintettem feladatomnak, mivel egynyelvű teaurusz készítése volt a célom.

Egy esetben egy új kifejezést hoztam létre. A szerelmi jóslás almahámozással mintájára a Luca napi szerelmi jóslást pontosítottam a szerelmi jóslás eszközének bevonásával, így jött létre a szerelmi jóslás lenkóccal.

A deszkriptorok egyes- és többes szám használatáról is szót kell ejtenem. A témából adódóan nagyon sok deszkriptornak - történésnek, eseménynek, ünnepnapnak, nincsen többes száma. Emiatt dolgozatomban az egyes szám használatát preferáltam. Kivételt azok a kifejezések képeznek, amelyek a köznyelvben is használatosak többes számban, erre példa a búcsúfák és a májusfa, májusfákat nem szoktunk használni. A betlehemi játékok mintájára készítettem el az Ádám-Éva-játékokat is, viszont a háromkirályok-játék többes számban helytelen lenne. A több tagból álló kifejezések használata elkerülhetetlen volt például András napjának előestéje, rövidítésük nem lehetséges.

Néhány névszós kifejezésben például húsvéti harmat, kasmírkendő nem magát a tárgyat, hanem a népszokásban való használatát írom le, vagyis cselekvéssel magyarázom.

I.5. A tezaurusz

1.5.1. A tezaurusz fogalma

A tezaurusz görög szó, kincsházat, kincsesárat jelent. Nevezhetjük az ismeretek tárházának is.

A tezaurusznak nincs általánosan elfogadott definíciója. Majdnem minden szerző, aki erről a témáról ír, megkísérli, hogy definíciót adjon. A definíciók sokféleségét az magyarázza, hogy a kapcsolatok rendszerét, az összefüggések hierarchikus kapcsolatainak mélységét egy adott tezauruszon belül az a cél határozza meg, amiért létrehozták².

A tezaurusz egy természetes nyelvű kontrollált szakterületű szótár, amely szükség szerint változtatható. Alkalmas egy szakterület terminológiájának feltárására, tárolására és visszakeresésére.

² Domokos Miklósné: Tezaurusz szerkesztés. – Bp.: NPI, 1973. – 18. p.

A teaurusz mindig egy nagyon szűk szakterületet reprezentál, egyben bemutatja a kapcsolatokat a szakterületet leíró fogalmak között, így átfogó képet adva magáról a szakterületről.

1.5.2. Jelen teaurusz felépítése

A teaurusz részei:

Főrész

Hierarchikus rész

Grafikus rész

Főrész

A teauruszban a deskriptorok betűrendben követik egymást, félkövér szedéssel kiemelve.

Az egyes deskriptorok alatt a szinonimák találhatóak UF (Use for = használd valami helyett) jelölés után szintén betűrendben. Ezek a nemdeskriptorok szinonimák, köznyelvi változatok, egy esetben helyesírási variáns is előfordul.

Pl. Farsangi multságok

UF Pizskos csütörtök

A nemdeskriptortól az U (Use = használd helyette) vezet el a deskriptorcikkhez. Az el nem fogadott fogalomtól utalunk az elfogadottra.

Pl. Asszonyok ivóvasárnapja

U Asszonyok bálja

A facetta következő része szükség esetén, a szöveges definíció. A SN (Scope Note = szöveges definíció) jelzés után következik az egy-három mondatos magyarázat, ha az a köznyelvben nem általánosan ismert ill., ha a svábok másként értelmezik.

Pl. Jancsi és Juliska

SN Farsangi felvonuláskor a kocsira erősített két bábu.

A BT (Border Term = szélesebb terminológia) a fölérendelt fogalmat jelöli. Ezek a relációk lehetnek egy-, ill. többértékűek, attól függően, hogy egy elem egy, vagy több másikhoz kapcsolódik-e. A teauruszomban mindkét típusra található példa.

A deskriptornak a fogalmi struktúrában elfoglalt helyét az alárendelt fogalmak is jelzik, NT (Narrower Term = szűkebb terminológia) jelzés után kerülnek felsorolásra betűrendben.

Pl. Húsvéti tojások

NT Húsvéti tojások keresése

Pénzes tojásdobálás

Tojásgurítás

Tojástörés

Az így kialakult láncok felfelé monohierarchikusak, vagyis egy fogalomnak csak egy fölérendeltje van: a Húsvéti tojások keresésének a Húsvéti tojások. Lefelé viszont polihierarchikusak, mert egy fölérendelt fogalomhoz több alárendelt is tartozik, példánkban a Húsvéti tojásoknak négy alárendelt fogalma van.

RT (Related Term = rokon terminológia) jelzés után az asszociatív kapcsolatok jelennek meg: ok-okozati fogalmak, rokon fogalmak, kölcsönösséget mutató fogalmak, entitás rész, objektum, ill. ennek része. RT kapcsolatnak vettem az ünnepeken használt eszközöket és az ünneplésben résztvevő személyeket is.

Pl. Búcsú ünnepe

RT Búcsúfák

Búcsúslegények

Búcsúüvegek

Búcsúvezetők

Kasmírkendő

Hierarchikus rész

Ebben a részben csak alá-fölérendeltségi kapcsolatban álló fogalmak szerepelnek. A listában nem találhatóak meg a nemdeskriptorok, az utalások és az asszociatív kapcsolatok.

A deskriptorok tartalmi-tematikai csoportokban válnak áttekinthetővé.

Az alárendelt fogalmak formailag beljebb kezdődnek, mint a fölérendelt kategória szavai.

Pl. Karácsonyi időszak

András-nap

András napjának előestéje

Grafikus rész

Ebben a részben található a deskriptorok közvetlen és távolabbi környezete, valamennyi reláció figyelembevételével. A szavak közti kapcsolatokat irányított gráfok segítségével ábrázoltam.

A gráf lényegében pontok, és a közöttük levő kapcsolatot képviselő vonalak összessége. A csúcsok a fogalmaknak felelnek meg, az élek a közöttük fennálló relációknak³.

Az ábra középpontjában az adott évszak ünnepköre áll, mint csúcsdeskriptor.

A négy évszakra megfelelően a gráfokat négy oldalon szerepeltetem, mivel nincs kapcsolat az évszakok között, így az áttekintést nem nehezíti.

A hierarchikus relációt képviselő gráf élei irányítottak, ezeket irányított gráfnak nevezzük.

NT → BT

A nyíl mindig az NT-től a BT felé irányul.

U -----> deskriptor

A szinonim kapcsolatot egyirányú szaggatott nyíllal jelöltem az egész felé.

A szimmetrikus relációk éleit kétirányú nyilak képviselik.

RT ↔ RT

³ Ungváry Rudolf: Tezaurusz-technológia: Az információkereső tezauruszok készítésének folyamata. – Bp.: NPI, 1979. – 190. p.

I.6. A tezaurusz továbbfejlesztése

Mint már korábban utaltam rá, szakdolgozatomat a Kalenderfest témakörében készítettem. Jelen tezaurusz a népszokások tágabb értelmezésével, a családi hagyományokkal, úgymint születés, házasságkötés, temetkezés továbbfejleszthető lett volna. Ez azonban egyrészt nagyon eltért volna fő célkitűzésemtől, másrészt a tezaurusz deszkriptora megduplázódott volna.

II. Fő rész

Ádám-Éva-játékok

UF Paradicsomi játékok

SN Az első emberpár történetét mutatja be a paradicsomban.

BT Karácsony ünnepe

RT Betlehemi játékok

András napjának előestéje

SN Fialtal lányok cipő- és papucsdobálással, ólomöntéssel igyekeznek megtudni, ki lesz a jövődöbelijük.

BT András-nap

RT Ólomöntés

András-nap

SN A karácsonyi időszakban az első nap, amely alkalmas a jövőjósásra.

BT Karácsonyi időszak

NT András napjának előestéje

Aprószentek napja

SN A gyerekek és a legények már kora reggel vesszővel a kézben felkeresték rokonaikat és jó ismerőseiket. A vesszővel kettőt-hármat suhintottak minden arra járóra, különösen a lányokra, asszonyokra.

BT Zwölfnächte

Aratás

BT Sváb nyári ünnepkör

NT Aratóbálok

Aratómunkások

Aratóünnep

Péter-Pál-nap

Aratóbálok

SN Az aratás befejezését megünneplő multság.

BT Aratás

RT Aratómunkások

Aratóünnep

Aratómunkások

BT Aratás

RT Aratóbálok

Aratóünnep

Péter-Pál-nap

Aratóünnep

UF Sarlóakasztó

SN Aratás után a kalászból font koszorút a kaszára, korábban a sarlóra akasztották és úgy vitték haza a földekről.

BT Aratás

NT Kaláskoszorú

RT Aratóbálok

Aratómunkások

Aszalt gyümölcsök

SN Aszalt gyümölcsöt használtak fel a karácsonyfa díszítéséhez, valamint a Nikolas is aszalt gyümölcsöket ajándékozott a gyerekeknek.

BT Karácsonyfa

RT Borókabokor

Csonkavasárnap

Esthajnalesillag

Nikolas

Aszalt gyümölcs vasárnapja

U Csonkavasárnap

Asszonyok bálja

UF Asszonyok ivóvasárnapja

SN A farsang vasárnapján tartották.

BT Asszonyok farsangja

Asszonyok farsangja

SN Ezen a napon az asszonyoké volt a pincekulcs, csak nők vehettek részt a mulatságon.

BT Farsang

NT Asszonyok bálja

Asszonyok ivóvasárnapja

U Asszonyok bálja

Betlehemi jászol

BT Betlehemi játékok

Betlehemi játékok

SN Iskoláskorú leányok és fiúk jártak házról házra angyalnak, pásztornak, Máriának, Józsefnek és gazdának öltözve.

BT Karácsony ünnepe

NT Betlehemi jászol

RT Ádám-Éva-játékok

Betlehemi szálláskeresés

SN December 15-től kezdve kilenc napon át más-más háznál „kért szállást” a szent családot ábrázoló szentképpel járó csoport. Bódon a kilencedik napon rozmaring koszorút tettek a képre, apró színes szalagokkal, és 24-én a templomi kisoltárra helyezték.

BT Karácsonyi időszak

Bor

RT János-nap

Vince napja

Borbála-ágak

SN Borbála-napon éjfélkor letört gyümölcsfaág.

BT Borbála-nap

Borbála-nap

SN A lányok éjfélkor némán gyümölcsfaágakat törnek le, és meleg helyre teszik, ha karácsonyra kivirágzik a következő évben férjhez mennek.

BT Karácsonyi időszak

NT Borbála-ágak

Borókabokor

BT Karácsonyfa

RT Aszalt gyümölcsök

Esthajnalcsillag

Böjt első vasárnapja

U Csonkavasárnap

Böjti harangozás

SN Farsang utolsó napján, kedden 23 órakor megszólalnak a harangok, ami a farsang végét és a böjt kezdetét jelenti.

BT Farsang

RT Húshagyókeddi tánc

Búcsú elásása

SN A búcsúfát az utóbúcsú végén ledöntötték zenés kísérettel és a borosüveget, mint a búcsú jelképét beásták a gödörbe, melyben addig a búcsúfa állott.

BT Búcsú ünnepe

RT Búcsúfák

Búcsúüvegek

Búcsúvezetők

Búcsú ünnepe

UF Zabálóbúcsú

SN A nyári és az őszi munkák befejezésének, valamint a család és a faluközösség ünnepe. A gazdák jó, sikeres munkáját bőséges étkezéssel és iszogatással ünnepelték meg.

BT Sváb őszi ünnepkör

NT Búcsú elásása

Búcsúkezdő este

Öreg búcsú kiásása

Utóbúcsú

RT Búcsúfák

Búcsúslegények

Búcsúüvegek

Búcsúvezetők

Kasmírkendő

Búcsúfák

SN Színes szalagokkal díszített és három különböző méretű hordóabronccsal megerősített hosszú rúd. A középső abroncon teli borosüveg lógott.

RT Búcsú elásása

Búcsú ünnepe

Búcsúkezdő este

Búcsúüvegek

Öreg búcsú kiásása

Búcsúkezdő este

SN A búcsúfa felállításával kezdődött a búcsú.

BT Búcsú ünnepe

RT Búcsúfák

Búcsúüvegek

Búcsúvezetők

Öreg búcsú kiásása

Búcsúlegények

SN Szalagokkal és rozmaringgal díszített kalapokat viselő legények.

RT Búcsú ünnepe

Kasmírkendő

Búcsúüvegek

SN A búcsút jelképező üveg bor.

RT Búcsú elásása

Búcsú ünnepe

Búcsúfák

Búcsúkezdő este

Búcsúvezetők

Öreg búcsú kiásása

Búcsúvezetők

SN A búcsú tulajdonképpeni rendezői.

RT Búcsú elásása

Búcsú ünnepe

Búcsúkezdő este

Búcsúüvegek

Öreg búcsú kiásása

Csonkavasárnap

UF Aszalt gyümölcs vasárnapja

Böjt első vasárnapja

SN Mohács környéki baranyai falvakban ezen a napon minden házban ettek főtt aszalt gyümölcsöt.

BT Húsvéti ünnepkör
NT Fáklyaégetés
Hutzelsingen
Tüzes fakarika hajtása
Tüzes kerekek
RT Aszalt gyümölcsök

Éjféli mise

BT Karácsony ünnepe

Emmausjárás

UF Szabadba kivonulás
SN Húsvét hétfő délutánján a falu apraja-nagyja a határba megy, majd a pincesoron mulat.
BT Emmaus-nap

Emmaus-nap

UF Húsvét hétfő
BT Húsvéti ünnepkör
NT Emmausjárás

Esthajnalcsillag

SN A karácsonyfa csúcsára erősített csillag.
BT Karácsonyfa
RT Aszalt gyümölcsök
Borókabokor

Ételszentelés

SN Húsvét első napján a gyerekeket kora reggel sonkával, tojással, kenyérral, tormával és süteménnyel küldték a templomba, ahol a szentmise alatt, vagy azután megszentelték az ételeket.
BT Húsvéti ünnepkör

Fagyosszentek

SN Pongrác, Szervác, Bonifác

BT Sváb tavaszi ünnepkör

Fáklyaégetés

SN A legények fát, rőzsét és kukoricaszárat hordtak össze, amikor besötétedett meggyújtották a tüzet és a szalmával körbefont botokat. Ezekkel a fáklyákkal szaladtak át a vetésen.

BT Csonkavasárnap

RT Tüzes fakarika hajtása

Tüzes kerek

Farsang

SN A böjti időszakot megelőző hetek - délnémet különösen bajor és osztrák vidéken elterjedt - megnevezése.

BT Sváb tavaszi ünnepkör

NT Asszonyok farsangja

Böjti harangozás

Farsang csúcspontja

Farsang temetése

Farsangi bolondok

Farsangi felvonulások

Farsangi multságok

Farsangi tilalmak

Farsangvasárnap

Hamvazószerda

Húshagyókeddi tánc

Kakasütés

Kukoricaszalmába hajtás

Vesszőzés

RT Farsangi fánkok

Farsang csúcspontja

SN A hamvazószerdát megelőző három nap farsangvasárnaptól húshagyókeddig.

BT Farsang

RT Farsangvasárnap

Hamvazószerda

Farsang temetése

UF Tél temetése

SN Farsang utolsó napján ünnepi ruhákba öltöztetett szalmabábut hordoztak körbe a falun, végül a kútba vagy a patakba dobták.

BT Farsang

Farsangi bolondok

SN A farsangi felvonuláson a fiúk lányruhába öltöztek, befestették arcukat és szekérrel körbejárták a falut. A szekéren Jancsi és Juliska is helyet kapott. Ekkor megengedett volt a csúfolódás.

BT Farsang

RT Farsangi felvonulások

Jancsi és Juliska

Farsangi fánkok

SN A farsang legfontosabb jelképe.

RT Farsang

Farsangi mulatságok

Farsangi felvonulások

SN Húshagyókedden a nős férfiak nőnek öltözve kocsmákban gyülekeztek és a felvonulás közben adományt gyűjtöttek.

BT Farsang

NT Jancsi és Juliska

Rönkhúzás

RT Farsangi bolondok

Farsangi mulatságok

UF Pizskos csütörtök

SN Farsang vasárnapját megelőző csütörtökön a gyerekek részére rendezett táncmulatság a kocsmában.

BT Farsang

RT Farsangi fánkok

Farsangi tilalmak

SN Nem volt szabad kenyeret sütni, babot főzni, valamint varrni.

BT Farsang

Farsangvasárnap

SN Ezen a vasárnapon kezdődött a farsang.

BT Farsang

RT Farsang csúcspontja

Flórián-nap

SN Ezen a napon tűzoltó-ünnepséget rendeztek, vízzel locsolták meg a házak tetejét, amivel a tűzvész elpusztítását célozták meg.

BT Sváb tavaszi ünnepkör

Gyógyfüvek napja

U Szent János-nap

Hamvazószerda

SN A farsangi mulatság ételmaradékát a tyúkok takarmányába keverték, hordóabroncsba vagy kör alakba tekert kötélbe helyezték, hogy a tyúkok egész évben ne járjanak a szomszédba tojni.

BT Farsang

RT Farsang csúcspontja

Háromkirályok-játék

SN Három napkeleti bölcsnek öltözött iskolásfiú járt csillaggal a kezében házról házra és mindenütt előadták a háromkirályok történetét elbeszélő éneket.

BT Háromkirályok napja

RT Háromkirályok jele

Háromkirályok jele

SN A Háromkirályok nevének kezdőbetűi C+M+B.

BT Zwölfnächte

RT Háromkirályok napja

Háromkirályok-játék

Háromkirályok napja

SN A néphit varázslatosnak tekinti a háromkirályok napját és az azt megelőző éjszakát.

BT Zwölfnächte

NT Háromkirályok-játék

RT Háromkirályok jele

Vízkereszt előestéje

Húshagyókeddi tánc

UF Kendertánc

SN A farsangi tánchoz korábban az a hiedelem kapcsolódott, hogy minél magasabbra ugrottak tánc közben, annál nagyobbra nőtt a kender a következő évben.

BT Farsang

RT Böjti harangozás

Húsvét hétfő

U Emmaus-nap

Húsvéti harmat

UF Húsvéti víz

SN Nagyszombaton a harangok megszólalása után az emberek a folyóvízhez siettek és megmosakodtak benne, hogy megelőzzék a bőrbetegségeket és a szeplőket.

BT Húsvéti ünnepkör

Húsvéti nyúl

SN A szapora nyúl a tojás mellett, ugyancsak a termékenységet szimbolizálja.

RT Húsvéti tojások

Húsvéti ünnepkör

Húsvéti tojások

NT Húsvéti tojások keresése

Pénzes tojásdobálás

Tojásgurítás

Tojástörés

RT Húsvéti nyúl

Húsvéti ünnepkör

Húsvéti tojások keresése

BT Húsvéti tojások

RT Pénzes tojásdobálás

Tojásgurítás

Tojástörés

Húsvéti tűz

UF Júdáségetés

Tűzszentelés

SN A temető elkorhadt fakeresztjeiből a templom előtt rakott tűz.

BT Húsvéti ünnepkör

Húsvéti ünnepkör

BT Sváb tavaszi ünnepkör

NT Csonkavasárnap

Emmaus-nap

Ételszentelés

Húsvéti harmat

Húsvéti tűz

Nagycsütörtök

Virágvasárnap

RT Húsvéti nyúl

Húsvéti tojások

Húsvéti víz

U Húsvéti harmat

Hutzelsingen

SN Csonkavasárnapon a fiúk és a legények délután vagy este házról házra jártak és dalokat énekeltek. A jókívánságok előadását hívjuk Hutzelsingennek.

BT Csonkavasárnap

Jancsi és Juliska

SN Farsangi felvonuláskor a kocsira erősített két bábu.

BT Farsangi felvonulások

RT Farsangi bolondok

Jánoskoszorú

U Szent János-koszorú

János-nap

SN A János-napon megszentelt borból a család minden tagja ivott, hogy a következő évben elkerülje őket a torokfájás.

BT Zwölfnächte

RT Bor

Jánosvirág

SN A Jánoskoszorúhoz felhasznált mezei virág.

BT Szent János-koszorú

Jégtörő Mátyás napja

SN Ezen a napon következtetni lehet az elkövetkezendő hetek időjárására.

BT Sváb tavaszi ünnepkör

Jézuska

SN Tetőtől talpig fehérbe öltözött, ajándékot hozó személy.

BT Karácsony ünnepe

Júdáségetés

U Húsvéti tűz

Kakasütés

SN A kakast olyan mélyre ásták a földbe, hogy csak a feje látszott ki. Az egyik legény, akinek fejkendővel bekötötték a szemét, megkísérelte lecsapni a kakas fejét.

BT Farsang

Kalászkorona

U Kalászkoszorú

Kalászkoszorú

UF Kalászkorona

BT Aratóünnep

Karácsony ünnepe

BT Zwölfenächte

NT Ádám-Éva-játékok

Betlehemi játékok

Éjféli mise

Jézuska

Karácsonyfa

Szenteste

Vesszőhúzás

Karácsonyi időszak

SN András-nappal kezdődő és vízkereszt napjáig tartó időszak.

BT Sváb téli ünnepkör

NT András-nap

Betlehemi szálláskeresés

Borbála-nap

Luca-nap

Tamás éjszakája

Zwölfnächte

RT Krampusz

Nikolas

Karácsonyfa

SN Színes papírfüzérekkel, aszalt gyümölccsel, pattogatott kukoricával, mézeskalácsfigurával feldíszített borókabokor.

BT Karácsony ünnepe

NT Aszalt gyümölcsök

Borókabokor

Esthajnalcsillag

Kasmírkendő

SN Dél-Magyarország számos falujában, ahol nem állítottak búcsúfát, a búcsúban kasmírkendőt sorsoltak ki.

RT Búcsúslegények

Katalin-napi bálók

SN Advent előtti utolsó mulatság.

BT Szent Katalin-nap

Kendertánc

U Húshagyókeddi tánc

Kereplés

SN A harangozást helyettesítette nagycsütörtöktől nagyszombatig.

BT Nagycsütörtök

Kotyolás

SN Dél-Magyarországon Luca-napon fiúgyermekek járták a házakat és mondókával varázsolták meg a tyúkokat, hogy egész évben jól tojjanak.

BT Luca-nap

Krampusz

SN A Nikolas feketébe öltözött szolgája.

RT Karácsonyi időszak

Nikolas

Kukoricaszalmába hajtás

SN Óbányán húshagyókedden a falu idősebb legényeit összeterelték és mindegyiknek tehénkolompot akasztottak a nyakába. A menet kolompolva vonult végig a falu egyik végéből a másikba.

BT Farsang

Leveli béka

UF Pütkösdi béka

SN A pütkösdi menetben zöld lombbal körbefont kosár alatt lapuló fiú.

BT Pütkösd

Luca naptár

SN Luca naptól kezdve tizenkét napig figyelték az időjárást, és ebből következtettek a következő év hónapjainak időjárására.

BT Luca-nap

Luca-nap

UF Tyúkok napja

SN Az e napon gyakorolt babonás szokások nagy része a baromfitartással függött össze, ezért hívták a tyúkok napjának a Luca-napot.

BT Karácsonyi időszak

NT Luca naptár

Luca-napi búza

Luca-napi tilalmak

Luca-sütemények

Kotyolás

RT Szerelmi jóslás lenkóccal

Luca-napi búza

SN Luca-napon búzát ültettek cserepekbe, vízzel öntözték, majd a karácsonyfa alá tették, vagy a tyúkoknak adták.

BT Luca-nap

Luca-napi tilalmak

SN Luca-napon egyes sváb falvakban nem dolgoztak az emberek. Herenden tilos volt ezen a napon varrni, mert a tyúkok tojónyílásának „bevarrását” jelentette volna.

BT Luca-nap

Luca-sütemények

SN Luca napján, a tyúkok neve napján kukoricalisztból, árpalisztból, búzából a tyúkok számára készített sütemény.

BT Luca-nap

Magyarországi németek népszokásai

UF Sváb népszokások

NT Sváb nyári ünnepkör

Sváb őszi ünnepkör

Sváb tavaszi ünnepkör

Sváb téli ünnepkör

Május elseje előestéje

SN Ezt a napot gonoszűzésre használták fel.

BT Sváb tavaszi ünnepkör

RT Májusfa

Májusi ostorcsattogtatás

Májusfa

SN Május elsején éjszaka felállított, feldíszített fa, többek között a szerelem jelképe.

BT Sváb tavaszi ünnepkör

RT Május elseje előestéje

Májusi ostorcsattogtatás

Májusi menyasszony

U Pütkösdi menyasszony

Májusi ostorcsattogtatás

SN Május elseje előestéjén a legények összegyűltek az utcákon és egymással versengve pattogtatták ostorukat. A boszorkányokat és más gonosz szellemeket szándékoztak elűzni.

BT Sváb tavaszi ünnepkör

RT Május elseje előestéje

Májusfa

Márton-nap

SN Ezen a napon még egyszer megünnepelték a gazdasági év munkálatainak befejezését.

BT Sváb őszi ünnepkör

Nagyboldogasszony napja

SN Gyógynövénytisztelés napja. A templomban különböző mezei virágokból, valamint gyógynövényekből kötött csokrokat szenteltettek meg.

BT Sváb nyári ünnepkör

Nagycsütörtök

UF Zöldcsütörtök

SN Ekkor a katolikus falvakban elnémulnak a harangok.

BT Húsvéti ünnepkör

NT Kereplés

Nikolas

SN A gyerekek kiteszik a lábbelijüket a ház ajtaja elé, amelybe a Nikolas éjszaka ajándékot hoz.

RT Aszalt gyümölcsök

Karácsonyi időszak

Krampusz

Ólomöntés

SN Az öntvény alakjában a jövőbeli foglalkozását vagy nevének kezdőbetűjét vélték látni.

RT András napjának előestéje

Óriásfürtök

SN A szüreti felvonulás legnagyobb látványossága a sok apró fürtből készített ember nagyságú óriásfürt, melyet négy erős legény vitt a vállán két rúd segítségével.

BT Szüreti multságok

Öreg búcsú kiásása

SN A búcsú rendezői a zenészekkel arra a helyre mentek, ahol az előző évben vagy előző napon a búcsút jelképező üveg bort elásták.

BT Búcsú ünnepe

RT Búcsúfák

Búcsúkezdő este

Búcsúüvegek

Búcsúvezetők

Paradicsomi játékok

U Ádám-Éva-játékok

Pénzes tojásdobálás

SN Az egyik játékos egy tojást tartott a hüvelyk- és mutatóujja között, a másik pedig egy pénzdarabbal célózta meg. Ha a pénz beletalált a tojásba, akkor a tojás a dobót illette meg, ha nem akkor a tojás gazdája nyerte el a pénzt.

BT Húsvéti tojások

RT Húsvéti tojások keresése

Tojásgurítás

Tojástörés

Péter-Pál-nap

SN Ezen a napon kezdték az aratást, mert Péter és Pál elrothasztja a gabona gyökerét.

BT Aratás

RT Aratómunkások

Piszkos csütörtök

U Farsangi multságok

Pünkösöd

BT Sváb tavaszi ünnepkör

NT Leveli béka

Pünkösdi bubák

Pünkösdi király

Pünkösdi legények

Pünkösdi lovaglás

Pünkösdjárás

RT Pünkösdi kosarak

Pünkösdi béka

U Leveli béka

Pünkösdi bubák

UF Pünkösdi macskák

SN A győzedelmes tavasznak, a természet életerejének a megszemélyesítője.

Álomszuszék embert jelölt, akinek csalánból font koszorút tettek a fejére.

BT Pünkösöd

RT Pünkösdi kosarak

Pünkösdi legények

Pünkösdi király

SN A futóverseny vagy a lovagló verseny győztesét pünkösdi királlyá koronázták.

BT Pünkösöd

RT Pünkösdi lovaglás

Pünkösdi menyasszony

Pünkösdi kosarak

SN A pünkösdi legények által készített zöld vesszőből font, tarka szalagokkal díszített három-öt méter magas kosár, amiben a pünkösdi buba van megbújva.

RT Pünkösöd

Pünkösdi bubák

Pünkösdi legények

Pünkösdi legények

SN A pünkösdi menet lovagos legényeit követő sorkötelesek, a táncmulatság és a felvonulás megszervezése volt a feladatuk.

BT Pünkösöd

RT Pünkösdi bubák

Pünkösdi kosarak

Pünkösdi lovaglás

SN A lovaglás győztesét választják meg a pünkösdi királynak.

BT Pünkösöd

RT Pünkösdi király

Pünkösdi macskák

U Pünkösdi bubák

Pünkösdi menyasszony

UF Májusi menyasszony

SN Pünkösdjáró lánycsoport vezetője.

BT Pünkösdjárás

RT Pünkösdi király

Pünkösdjárás

SN Pünkösdhétfőn nyolc-tíz ünnepi népviseletbe öltözött kislány járta a falut. Minden ház udvarán kört alakítottak és egy dalt énekeltek.

BT Pünkösöd

NT Pünkösdi menyasszony

Rönkhúzás

SN A farsang kedvelt házasodási időszak volt, tréfás büntetésként ekét, boronát vagy egy pusztá fatörzset húzattak végig a pártában maradt lányokkal az utcán vagy a földeken.

BT Farsangi felvonulások

Sajbolás

U Tüzes fakarika hajtása

Sarlóakasztó

U Aratóünnep

Sváb népszokások

U Magyarországi németek népszokásai

Sváb nyári ünnepkör

BT Magyarországi németek népszokásai

NT Aratás

Nagyboldogasszony napja

Szent Iván-nap

Szent János-nap

Szent Magdolna-nap

RT Sváb őszi ünnepkör

Sváb tavaszi ünnepkör

Sváb téli ünnepkör

Sváb őszi ünnepkör

BT Magyarországi németek népszokásai

NT Búcsú ünnepe

Márton-nap

Szent Katalin-nap
Szüreti multságok
RT Sváb nyári ünnepekör
Sváb tavaszi ünnepekör
Sváb téli ünnepekör

Sváb tavaszi ünnepekör

BT Magyarországi németek népszokásai
NT Fagyosszentek
Farsang
Flórián-nap
Húsvéti ünnepekör
Jégtörő Mátyás napja
Május elseje előestéje
Májusfa
Májusi ostorcsattogtatás
Pünkösöd
Szent Orbán-nap
Tavaszelő
Télközép
RT Sváb nyári ünnepekör
Sváb őszi ünnepekör
Sváb téli ünnepekör

Sváb téli ünnepekör

BT Magyarországi németek népszokásai
NT Karácsonyi időszak
Vince napja
RT Sváb nyári ünnepekör
Sváb őszi ünnepekör
Sváb tavaszi ünnepekör

Szabadba kivonulás

U Emmausjárás

Szentelt barka

SN A virágvasárnapon megszentelt barka a néphit szerint gyógyító és gonoszűző erővel rendelkezik. Boszorkányűzésre használták.

BT Virágvasárnap

Szenteste

SN A szenteste jelentette az utolsó adventi böjti napot.

BT Karácsony ünnepe

NT Weihnochtseinkleschn

Szent Iván-nap

SN Június 24-i napforduló.

BT Sváb nyári ünnepkör

NT Szentiváni tűzgyújtások

Szentiváni tűzgyújtások

SN A falu lakói a magaslatokon tüzet raktak és átugrották azt.

BT Szent Iván-nap

Szent János-koszorú

UF Jánoskoszorú

SN Erdei és mezei virágokból készített koszorú, ill. csokor.

BT Szent János-nap

NT Jánosvirág

Szent János-nap

UF Gyógyfüvek napja

BT Sváb nyári ünnepkör

NT Szent János-koszorú

Szent Katalin-nap

BT Sváb őszi ünnepkör

NT Katalin-napi bálók

Szent Magdolna-nap

SN A Magdolna-napot bajt hozó napnak tartották. Dunabogdányban e napon nem volt szabad fürödni, mert azt tartották, hogy Szent Magdolna lehúzza magához a fürdőzőket.

BT Sváb nyári ünnepkör

Szent Orbán-nap

SN Ezen a napon ünnepelték a szőlősgazdák védőszentjüket, Szent Orbán neve napját.

A néphit szerint a nap időjárása befolyásolta a szüretet.

BT Sváb tavaszi ünnepkör

Szerelmi jóslás almahámozással

SN Eleken szilveszter éjjelén úgy hámoztak meg egy almát, hogy a héja egyben maradjon. Aztán a héjat a válluk felett hátra hajították és közben kedvesükre gondoltak. Ha a földre hullott almahéj a kedvesük nevének kezdőbetűjét formázta, azt jelentette, hogy a leány a következő évben férjhez megy.

BT Szerelmi jóslások

RT Szilveszter éjjele

Szerelmi jóslás lenkóccal

SN Eleken Luca napon a lányok meggyújtották a len- vagy kenderkócot, és a lehulló hamu irányából vélték megállapítani, merre lakik a jövőbelijük.

BT Szerelmi jóslások

RT Luca nap

Szerelmi jóslás tűzifával

SN Dél-Magyarországon szilveszter éjjelén a leányok tűzifát hoztak fel a sötét pincéből és megszámozták a fahasábokat a konyhában. Ha számuk páros volt, a leány reménykedhetett, hogy a következő évben férjhez megy.

BT Szerelmi jóslások

RT Szilveszter éjjele

Szerelmi jóslások

NT Szerelmi jóslás almahámozással

Szerelmi jóslás lenkóccal

Szerelmi jóslás tűzifával

Szilveszter éjjele

BT Zwölfnächte

RT Szerelmi jóslás almahámozással

Szerelmi jóslás tűzifával

Szüreti multságok

SN Betakarítási ünnep, a szüret befejezését követő vasárnapon tartották.

BT Sváb őszi ünnepekör

NT Óriásfürtök

Tamás éjszakája

SN Az év legrövidebb nappalát követő éjszakának is varázserőt tulajdonítottak, ezért úgyszintén jóslásra használták.

BT Karácsonyi időszak

NT Tamás-napi jóvendölések

Tamás-napi jövendölések

SN A leányok lefekvés előtt sok helyütt belerúgtak az ágy lábába vagy éjfélkor megrázták, közben mondókát mondtak. A lány kérése arra irányult, hogy álmában megláthassa, ki lesz a jövendőbelije.

BT Tamás éjszakája

Tavaszelő

SN Gyertyaszentelő Boldogasszonytól április végéig tartó időszak.

BT Sváb tavaszi ünnepkör

Télközép

SN Február 2-án megméri a szénát és a zabot, hogy vajon mennyire kell még takarékoskodni a takarmánnyal.

BT Sváb tavaszi ünnepkör

Tél temetése

U Farsang temetése

Tojásgurítás

SN A tojásokat egy domboldalról gurították le, akinek a tojása gurulás közben ép maradt, az lett a győztes.

BT Húsvéti tojások

RT Húsvéti tojások keresése

Pénzes tojásdobálás

Tojástörés

Tojástörés

SN A játék során mindkét játékos egy-egy tojást tartott a markában. A tojásokat hegyes felükkel addig verték egymáshoz, amíg az egyik héja meg nem repedt.

BT Húsvéti tojások

RT Húsvéti tojások keresése

Pénzes tojásdobálás

Tojásgurítás

Tüzes fakarika hajtása

UF Sajbolás

SN A korongokat fából vagy deszkából készítették, közepükbe lyukat fúrtak. A lyukon keresztül botot dugtak és azzal tartották a korongot a tűzbe. Az izzó korongot a legények a fejük felett forgatták és közben mondókákat mondtak, majd a karikát a magaslatról a falu irányába hajították.

BT Csonkavasárnap

RT Fáklyaégetés

Tüzes kerek

Tüzes kerek

SN Régi, szalmával átkötözött kereket hajítottak fel a hegyre, ott meggyújtották, majd leeresztették a faluba.

BT Csonkavasárnap

RT Fáklyaégetés

Tüzes fakarika hajtása

Tűzszentelés

U Húsvéti tűz

Tyúkok napja

U Luca-nap

Újév

BT Zwölfnächte

NT Újévi emberke

Újévköszöntők

Újévi emberke

SN Némelyik faluban újévkor is megajándékozzák a gyerekeket, az ajándékozót nevezik újévi emberkének.

BT Újév

RT Újévköszöntők

Újévköszöntők

SN Január elsején a rokonok és a barátok meglátogatják egymást és elmondják újévi jókívánságaikat.

BT Újév

RT Újévi emberke

Utóbúcsú

SN Ezen a búcsún csak a falu lakói vehettek részt.

BT Búcsú ünnepe

Vesszőhúzás

SN Karácsony előtti napon vesszőt húztak, minél többfelé ágazik el a vessző, annál nagyobb lesz a háziállatok szaporodása.

BT Karácsony ünnepe

Vesszőzés

SN A legények a tánc színhelyén verték meg a lányokat vesszővel, fakanállal vagy puszta kézzel, hogy frissek és egészségesek legyenek.

BT Farsang

Vince napja

SN Ha aznap olvad a jég, jó bortermés várható.

BT Sváb téli ünnepkör

RT Bor

Virágvasárnap

SN A böjti időszakot e nappal kezdődő nagyhét zárja le.

BT Húsvéti ünnepkör

NT Szentelt barka

Vízkereszt előestéje

SN Ezen a napon került sor a vízszentelésre. Egyes helyeken krétát, sót, fokhagymát, kenyeret néhol pedig cukrot és almát is szenteltek. A szenteltvízből minden család vitt haza egy üveggel és azt az év folyamán különböző célokra használták fel.

BT Zwölfnächte

RT Háromkirályok napja

Waihnochtsainkleschn

U Weihnochtseinkleschn

Weihnochtseinkleschn

UF Waihnochtsainkleschn

SN A karácsony köszöntése ostorcsattogtatással.

BT Szenteste

Zabálóbúcsú

U Búcsú ünnepe

Zöldcsütörtök

U Nagycsütörtök

Zwölfnächte

SN Karácsony és vízkereszt közötti időszak, a néphit szerint démonűzésre kiválóan alkalmas.

BT Karácsonyi időszak

NT Aprószentek napja

Háromkirályok jele

Háromkirályok napja

János-nap

Karácsony ünnepe

Szilveszter éjjele

Újév

Vízkereszt előestéje

III. Hierarchikus rész

Ádám-Éva-játékok
András napjának előestéje
András-nap
 András napjának előestéje
Aprószentek napja
Aratás
 Aratóbálok
 Aratómunkások
 Aratóünnep
 Kalászkoszorú
 Péter-Pál-nap
Aratóbálok
Aratómunkások
Aratóünnep
 Kalászkoszorú
Aszalt gyümölcsök
Asszonyok bálja
Asszonyok farsangja
 Asszonyok bálja
Betlehemi jászol
Betlehemi játékok
 Betlehemi jászol
Betlehemi szálláskeresés
Bor
Borbála-ágak
Borbála-nap
 Borbála-ágak
Borókabokor
Bőjti harangozás
Búcsú elásása
Búcsú ünnepe
 Búcsú elásása

Búcsúkezdő este
Öreg búcsú kiásása
Utóbúcsú
Búcsúfák
Búcsúkezdő este
Búcsúlegények
Búcsúüvegek
Búcsúvezetők
Csonkavasárnap
 Fáklyaégetés
 Hutzelsingen
 Tüzes fakarika hajtása
 Tüzes kerekek
Éjféli mise
Emmausjárás
Emmaus-nap
 Emmausjárás
Esthajnalcsillag
Ételszentelés
Fagyosszentek
Fáklyaégetés
Farsang
 Asszonyok farsangja
 Asszonyok bálja
 Böjti harangozás
 Farsang csúcspontja
 Farsang temetése
 Farsangi bolondok
 Farsangi felvonulások
 Jancsi és Juliska
 Rönkhúzás
 Farsangi multságok

Farsangi tilalmak
Farsangvasárnap
Hamvazószerda
Húshagyókeddi tánc
Kakasütés
Kukoricaszalmába hajtás
Vesszőzés

Farsang csúcspontja
Farsang temetése
Farsangi bolondok
Farsangi fánkok
Farsangi felvonulások
 Jancsi és Juliska
 Rönkhúzás

Farsangi multságok
Farsangi tilalmak
Farsangvasárnap
Flórián-nap
Hamvazószerda
Háromkirályok-játék
Háromkirályok jele
Háromkirályok napja
 Háromkirályok-játék

Húshagyókeddi tánc
Húsvéti harmat
Húsvéti nyúl
Húsvéti tojások
 Húsvéti tojások keresése
 Pénzes tojásdobálás
 Tojástörés
 Tojásgurítás

Húsvéti tojások keresése

Húsvéti tűz

Húsvéti ünnepkör

Csonkavasárnap

Fáklyaégetés

Hutzelsingen

Tüzes fakarika hajtása

Tüzes kerekek

Emmaus-nap

Emmausjárás

Ételszentelés

Húsvéti harmat

Húsvéti tűz

Nagycsütörtök

Kereplés

Virágvasárnap

Szentelt barka

Hutzelsingen

Jancsi és Juliska

János-nap

Jánosvirág

Jégtörő Mátyás napja

Jézuska

Kakasütés

Kalászkoszorú

Karácsony ünnepe

Ádám-Éva-játékok

Betlehemi játékok

Betlehemi jászol

Éjféli mise

Jézuska

Karácsonyfa

Aszalt gyümölcsök

Borókabokor
Esthajnalcsillag
Szenteste
 Weihnochtseinkleschn
Vesszőhúzás
Karácsonyi időszak
 András-nap
 András napjának előestéje
 Betlehemi szálláskeresés
 Borbála-nap
 Borbála-ágak
Luca-nap
 Luca naptár
 Luca-napi búza
 Luca-napi tilalmak
 Luca-sütemények
 Kotyolás
Tamás éjszakája
 Tamás-napi jövendölések
Zwölfnächte
 Aprószentek napja
 Háromkirályok jele
 Háromkirályok napja
 Háromkirályok-játék
 János-nap
 Karácsony ünnepe
 Ádám-Éva-játékok
 Betlehemi játékok
 Betlehemi jászol
 Éjféli mise
 Jézuska
 Karácsonyfa

Aszalt gyümölcsök

Borókabokor

Esthajnalesillag

Szenteste

Weihnochtseinkleschn

Vesszőhúzás

Szilveszter éjjele

Újév

Újévi emberke

Újévköszöntők

Vízkereszt előestéje

Karácsonyfa

Aszalt gyümölcsök

Borókabokor

Esthajnalesillag

Kasmírkendő

Katalin-napi bálók

Kereplés

Kotyolás

Krampusz

Kukoricaszalmába hajtás

Leveli béka

Luca naptár

Luca-nap

Luca naptár

Luca-napi búza

Luca-napi tilalmak

Luca-sütemények

Kotyolás

Luca-napi búza

Luca-napi tilalmak

Luca-sütemények

Magyarországi németek népszokásai

Sváb nyári ünnepkör

Aratás

Aratóbálok

Aratómunkások

Aratóünnep

Kalászkoszorú

Péter-Pál-nap

Nagyboldogasszony napja

Szent Iván-nap

Szentiváni tűzgyűjtások

Szent János-nap

Szent János-koszorú

Jánosvirág

Szent Magdolna-nap

Sváb őszi ünnepkör

Búcsú ünnepe

Búcsú elásása

Búcsúkezdő este

Öreg búcsú kiásása

Utóbúcsú

Márton-nap

Szent Katalin-nap

Katalin-napi bálok

Szüreti multságok

Óriásfürtök

Sváb tavaszi ünnepkör

Fagyosszentek

Farsang

Asszonyok farsangja

Asszonyok bálja

Böjti harangozás

Farsang csúcspontja
Farsang temetése
Farsangi bolondok
Farsangi felvonulások
 Jancsi és Juliska
 Rönkhúzás
Farsangi multságok
Farsangi tilalmak
Farsangvasárnap
Hamvazószerda
Húshagyókeddi tánc
Kakasütés
Kukoricaszalmába hajtás
Vesszőzés
Flórián-nap
Húsvéti ünnepkör
 Csonkavasárnap
 Fáklyaégetés
 Hutzelsingen
 Tüzes fakarika hajtása
 Tüzes kerekék
 Emmaus-nap
 Emmausjárás
 Ételszentelés
 Húsvéti harmat
 Húsvéti tűz
 Nagycsütörtök
 Kereplés
 Virágvasárnap
 Szentelt barka
Jégtörő Mátyás napja
Május elseje előestéje

Májusfa

Májusi ostorcsattogtatás

Pünkösöd

Leveli béka

Pünkösdi bubák

Pünkösdi király

Pünkösdi legények

Pünkösdi lovaglás

Pünkösdjárás

Pünkösdi menyasszony

Szent Orbán-nap

Tavaszelő

Télközép

Sváb téli ünnepkör

Karácsonyi időszak

András-nap

András napjának előestéje

Betlehemi szálláskeresés

Borbála-nap

Borbála-ágak

Luca-nap

Luca naptár

Luca-napi búza

Luca-napi tilalmak

Luca-sütemények

Kotyolás

Tamás éjszakája

Tamás-napi jövendölések

Zwölfnächte

Aprószentek napja

Háromkirályok jele

Háromkirályok napja

Háromkirályok-játék

János-nap

Karácsony ünnepe

Ádám-Éva-játékok

Betlehemi játékok

Betlehemi jászol

Éjféli mise

Jézuska

Karácsonyfa

Aszalt gyümölcsök

Borókabokor

Esthajnalcsillag

Szenteste

Weihnachtseinkleschn

Vesszőhúzás

Szilveszter éjjele

Újév

Újévi emberke

Újévköszöntők

Vízkereszt előestéje

Vince napja

Május elseje előestéje

Májusfa

Májusi ostorcsattogtatás

Márton-nap

Nagyboldogasszony napja

Nagycsüörtök

Kereplés

Nikolas

Ólomöntés

Óriásfürtök

Öreg búcsú kiásása

Pénzes tojásdobálás

Péter-Pál-nap

Pünkösöd

Leveli béka

Pünkösdi bubák

Pünkösdi király

Pünkösdi legények

Pünkösdi lovaglás

Pünkösdjárás

Pünkösdi menyasszony

Pünkösdi bubák

Pünkösdi király

Pünkösdi kosarak

Pünkösdi legények

Pünkösdi lovaglás

Pünkösdi menyasszony

Pünkösdjárás

Pünkösdi menyasszony

Rönkhúzás

Sváb nyári ünnepkör

Aratás

Aratóbálok

Aratómunkások

Aratóünnep

Kalászkoszorú

Péter-Pál-nap

Nagyboldogasszony napja

Szent Iván-nap

Szentiváni tűzgyújtások

Szent János-nap

Szent János-koszorú

Jánosvirág

Szent Magdolna-nap

Sváb őszi ünnepekör

Búcsú ünnepe

Búcsú elásása

Búcsúkezdő este

Öreg búcsú kiásása

Utóbúcsú

Márton-nap

Szent Katalin-nap

Katalin-napi bálók

Szüreti mulatságok

Óriásfürtök

Sváb tavaszi ünnepekör

Fagyosszentek

Farsang

Asszonyok farsangja

Asszonyok bálja

Bőjti harangozás

Farsang csúcspontja

Farsang temetése

Farsangi bolondok

Farsangi felvonulások

Jancsi és Juliska

Rönkhúzás

Farsangi mulatságok

Farsangi tilalmak

Farsangvasárnap

Hamvazószerda

Húshagyókeddi tánc

Kakasütés

Kukoricaszalmába hajtás

Vesszőzés

Flórián-nap

Húsvéti ünnepkör

Csonkavasárnap

Fáklyaégetés

Hutzelsingen

Tüzes fakarika hajtása

Tüzes kerekek

Emmaus-nap

Emmausjárás

Ételszentelés

Húsvéti harmat

Húsvéti tűz

Nagycsütörtök

Kereplés

Virágvasárnap

Szentelt barka

Jégtörő Mátyás napja

Május elseje előestéje

Májusfa

Májusi ostorcsattogtatás

Pünkösöd

Leveli béka

Pünkösdi bubák

Pünkösdi király

Pünkösdi legények

Pünkösdi lovaglás

Pünkösdjárás

Pünkösdi menyasszony

Szent Orbán-nap

Tavaszelő

Télközép

Sváb téli ünnepkör

Karácsonyi időszak

András-nap

András napjának előestéje

Betlehemi szálláskeresés

Borbála-nap

Borbála-ágak

Luca-nap

Luca naptár

Luca-napi búza

Luca-napi tilalmak

Luca-sütemények

Kotyolás

Tamás éjszakája

Tamás-napi jövendölések

Zwölfnächte

Aprószentek napja

Háromkirályok jele

Háromkirályok napja

Háromkirályok-játék

János-nap

Karácsony ünnepe

Ádám-Éva-játékok

Betlehemi játékok

Betlehemi jászol

Éjféli mise

Jézuska

Karácsonyfa

Aszalt gyümölcsök

Borókabokor

Esthajnalcsillag

Szenteste

Weihnachtseinkleschn

Vesszőhúzás
Szilveszter éjjele
Újév
Újévi emberke
Újévköszöntők
Vízkereszt előestéje

Vince napja
Szentelt barka
Szenteste
Weihnachtseinkleschn
Szent Iván-nap
Szentiváni tűzgyújtások
Szentiváni tűzgyújtások
Szent János-koszorú
Jánosvirág
Szent János-nap
Szent János-koszorú
Jánosvirág
Szent Katalin-nap
Katalin-napi bálók
Szent Magdolna-nap
Szent Orbán-nap
Szerelmi jóslás almahámozással
Szerelmi jóslás lenkóccal
Szerelmi jóslás tűzifával
Szerelmi jóslások
Szerelmi jóslás almahámozással
Szerelmi jóslás lenkóccal
Szerelmi jóslás tűzifával
Szilveszter éjjele
Szüreti multságok
Óriásfürtök

Tamás éjszakája
 Tamás-napi jövendölések
Tamás-napi jövendölések
Tavaszelő
Télközép
Tojásgurítás
Tojástörés
Tüzes fakarika hajtása
Tüzes kerekék
Újév
 Újévi emberke
 Újévköszöntők
Újévi emberke
Újévköszöntők
Utóbúcsú
Vesszőhúzás
Vesszőzés
Vince napja
Virágvasárnap
 Szentelt barka
Vízkereszt előestéje
Weihnachtseinkleschn
Zwölfnächte
 Aprószentek napja
 Háromkirályok jele
 Háromkirályok napja
 Háromkirályok-játék
 János-nap
 Karácsony ünnepe
 Ádám-Éva-játékok
 Betlehemi játékok
 Betlehemi jászol

Éjféli mise

Jézuska

Karácsonyfa

Aszalt gyümölcsök

Borókabokor

Esthajnalcsillag

Szenteste

Weihnachtseinkleschn

Vesszőhúzás

Szilveszter éjjele

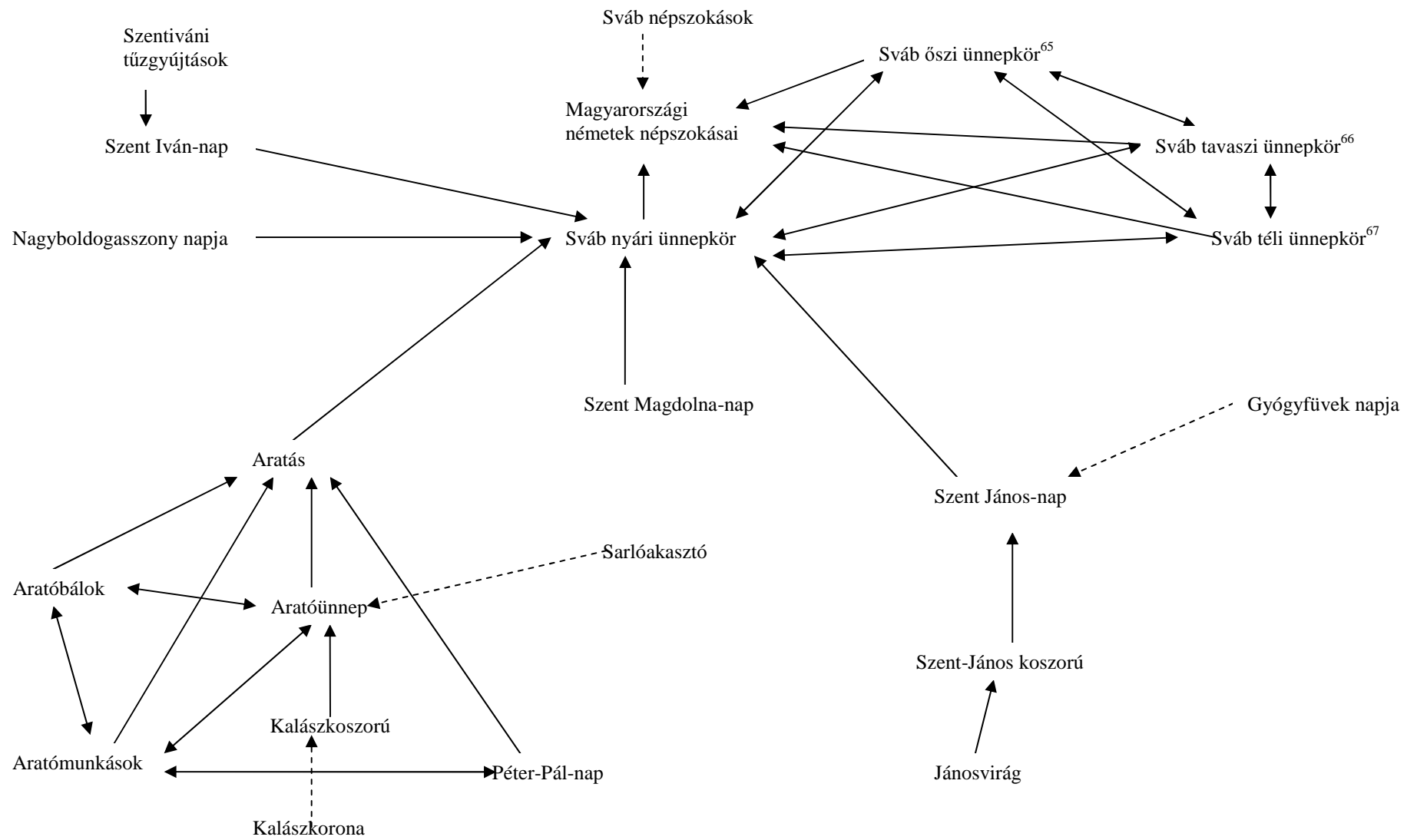
Újév

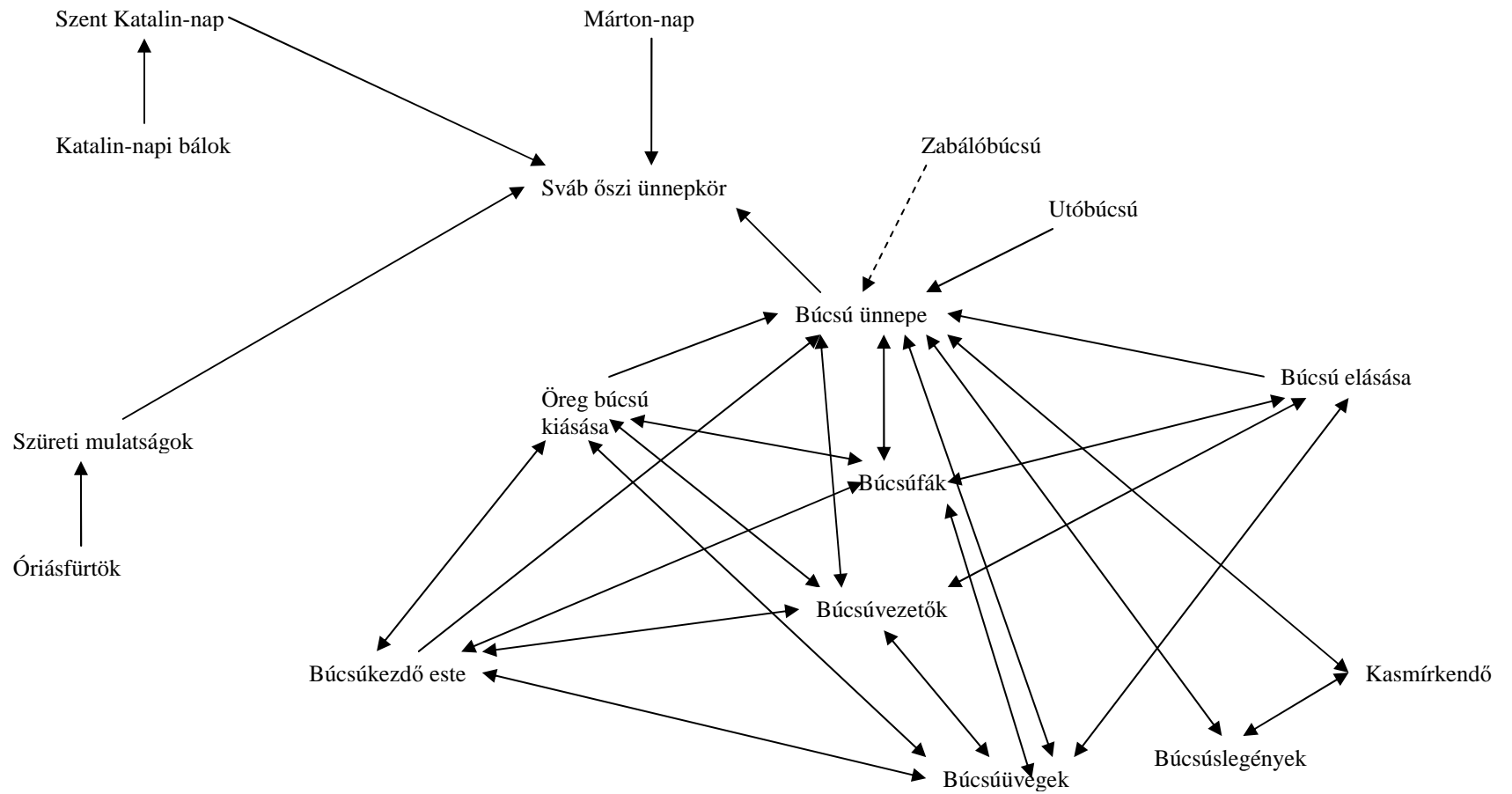
Újévi emberke

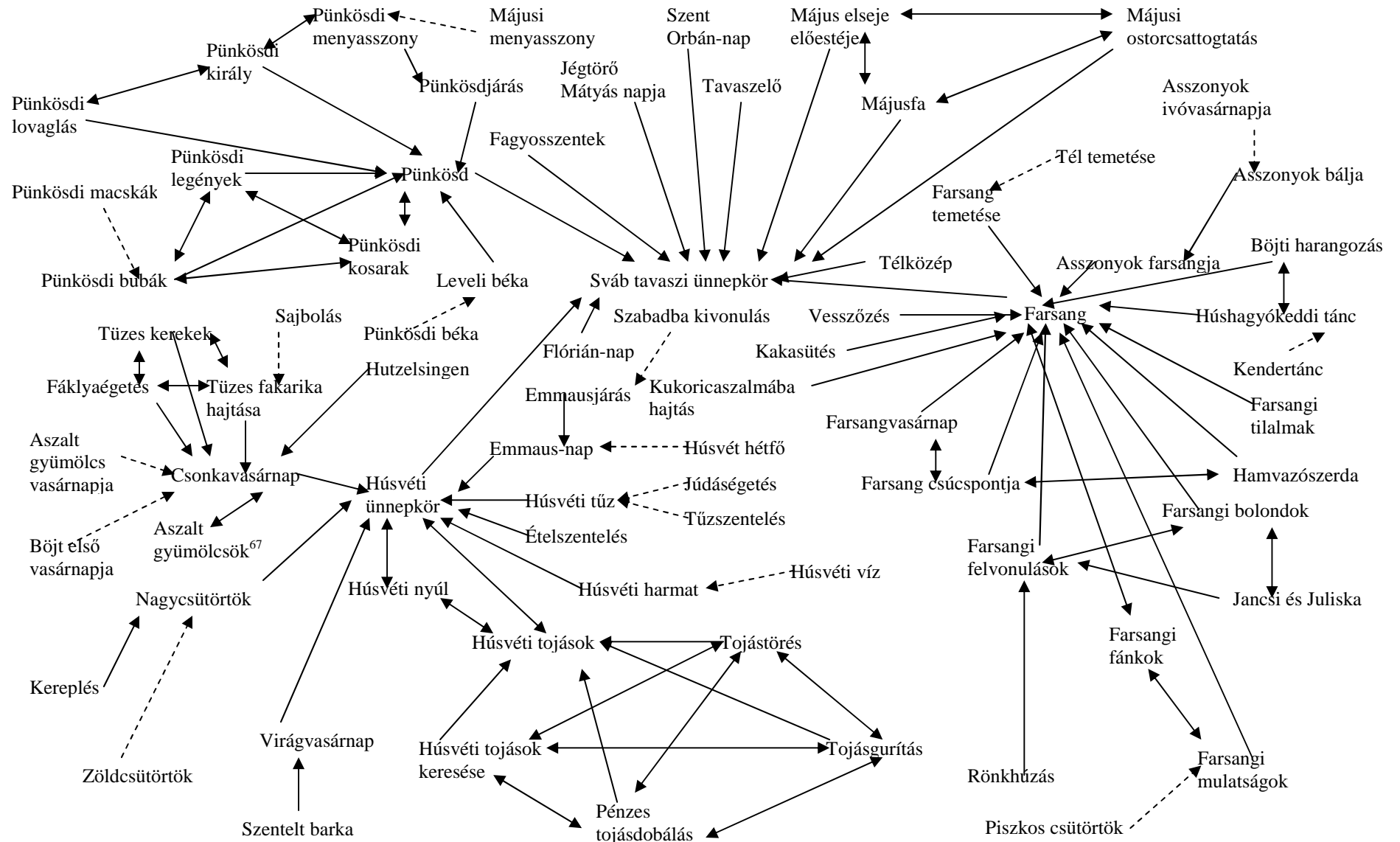
Újévköszöntők

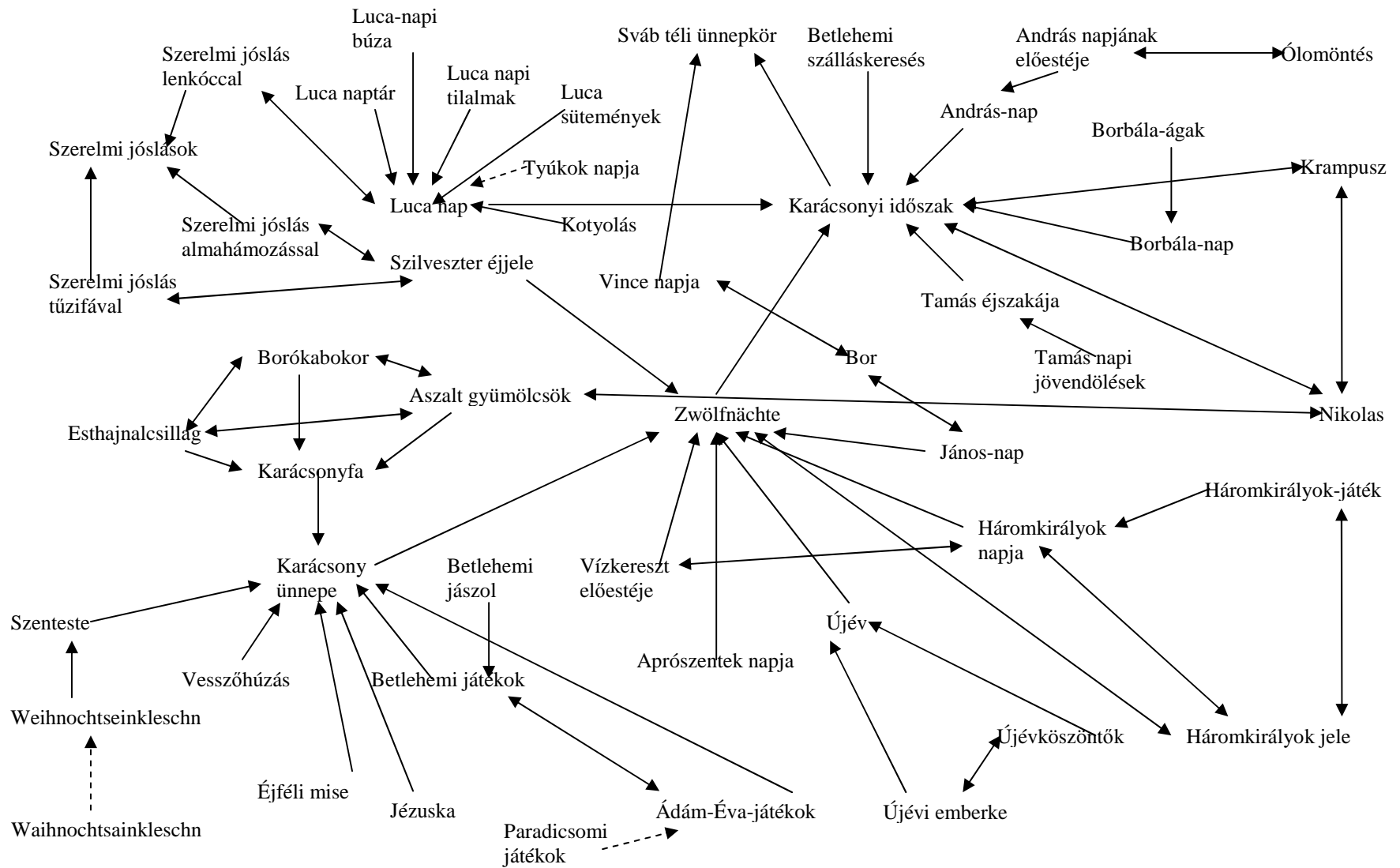
Vízkereszt előestéje

IV. Grafikus rész

V. Felhasznált irodalom

1. Domokos Miklósné: Tezaurusz szerkesztés. –Bp. : NPI, 1973. – 58 p. ; 24 cm
2. Ungváry Rudolf: Tezaurusz-technológia : Az információkereső tezauruszok készítésének folyamata. – Bp. : NPI, 1979. – 277 p. ; 24 cm
3. Ungváry Rudolf - Vajda Erik: Könyvtári információkeresés . – Bp. : Typotex, 2002. – 169 p. ; 24 cm

VI. Forrásjegyzék

1. Heves, Franz: Fachausdrücke Volks- und Heimatkunde : Eine deutsch-ungarische und ungarisch-deutsche Wörtersammlung für die Schule zu Kultur und Sprache, Brauchtum und Traditionen der Ungarndeutschen = Nép- és honismeret szakkifejezések : Német-magyar és magyar-német iskolai szógyűjtemény a magyarországi németek kultúrájához, nyelvéhez, szokás- és hagyományvilágához. – [Bp.] : Croatia, é.n. – 80 p. ; 24 cm
2. Lukács László szerk. : Néprajzi pályamunkák Fejér megyéből I. – Székesfehérvár : Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1978 . – 78 p. ; 24 cm . – (Múzeumi füzetek)
3. Manherz Károly szerk. : A magyarországi németek. – Bp. : Útmutató Kiadó, 1998 . – 128 p. ; 17 cm. – (Változó Világ)
4. Ritter, Michael (összeáll.) : Ein Jahr in Budaörs = Egy naptári év szokásai Budaörsön.- Budaörs : Stark J., 1996. – 156 p.: ill. ; 24 cm
5. Schön Mária: Hajósi sváb népi elbeszélések = Schwäbisches Erzählgut aus Hajosch. – Kecskemét : Cumania Alapítvány, 2005. – 444 p. ; 24 cm. – (Cumania Könyvek)
6. Tóth Dezső szerk.: Veszprém megyei honismereti tanulmányok 19. : Az államalapítás 1000. évfordulójának tiszteletére. – Veszprém : Viza Kft, 2000. – 182 p. : ill. ; 24 cm
7. Veress D. Csaba szerk.: Tótvázsony múltja és jelene. Schönwald Mária: Tótvázsony község német származású lakóinak néprajza. – Veszprém : Balatonfüred-Csopak Tája Szövetkezet Rt., 1994. – 418 p. : ill. ; 24 cm